

Telepítésünk „újra” erdőt!

Elnézegetem az Állami Erdészeti Szolgálat „Telepítsünk új erdőt!” címet viselő értékes és érdekes szórólapját, mely az új erdőtelepítési stratégiát ismerteti; s kimutatja az FVM Erdészeti Hivatala által megadott adatok alapján hazánkban 1920. évtől kezdődően, majd 1950. évtől napjainkig 10 éves ciklusokban az összes elvégzett erdőtelepítés mennyiségét.

A jól érzékelhető színes grafikus ábrákon keresztül látható a magyarországi erdőtelepítések „folyamata”. Ez a folyamat 1920 és 1950 között csak csorgogált, majd hatalmas, bár ciklusonként egyre csökkenő fejlődést vett, s az utolsó tízéves ciklusban szinte a háború előtti szintre esett vissza.

De a 2001–2010-ig terjedő ciklusban megint nagy tervek vannak az erdőtelepítések területén, felhasználva most már az EU agrár és környezetvédelmi politikai célkitűzéseit és anyagi forrás lehetőségeit.

Most tehát újra megnyílnak a nagy lehetőségek. Úgy érzem, jogom és tapasztalataim alapján kötelességem felhívni az új nemzedék figyelmét néhány elkerülhetetlenül fontos szempontra.

Előljáróban csak annyit, hogy tapasztalataim az alföldi erdőtelepítésekre vonatkoznak. Itt dolgoztam 1950–90-ig az ország akkoriban legfájtalanabb megyéjében, Szolnok megyében, s 40 éves szolgálati időm alatt zajlott le az erdőtelepítések „hőskora”, s jött létre a magyarországi új erdőtelepítések 82%-a. (Ezen belül sikerült Szolnok megye erdősült-ségét hétszeresére felemelni, s elmozdítani a megyét egyúttal az utolsó helyről.)

Mindezeket nem dicsekvésből említtem meg előljáróban, mert az eredmények sok szorgalmas munkatárs, elsősorban kerületvezető erdészek, fizikai munkások megfeszített munkájának eredményeként születtek meg. Én viszont végig részt vettem az erdősítések megtervezésében és kivitelezésének ellenőrzésében. Mindezen erőfeszítések mellett döntő szempont volt az erdőtelepítések anyagi és erkölcsi támogatására irányuló kormányzati politikai AKARAT: Ez utóbbinak hiányában a nagy erdősítési terv-program eleve kudarcra van ítélve.

Aggodalmaim egy része éppen utóbbira irányul. F. év ápr. 24-én volt Szolnokon az OEE Helyi Csoportjának rendezésében egy nagyon jelentős szakmai

forum, melyen részt vettek: *Benedek Miklós*, címzetes államtitkár, aki mint a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet elnöke tájékoztatott az erdészetet is a jövőben alapjaiban érintő birtokpolitikai kérdésekről. Továbbá ott volt *Cserép János* OEE elnök, aki viszont átfogó értékelést adott a magyar erdészet jelenlegi állapotáról. Ott hangzott el, hogy jelenleg 4 milliárd forint államsegély átsegítené az erdészet gerincét képviselő állami erdészeti részvénytársaságokat a szakmailag legégetőbb problémák megoldásán. Kérdés, hozzájut-e ezen országos szinten nem túl jelentős összeghez az erdészet. (Csak tájékozódásul, ue. összeget szinte azonnal biztosította az állam az iraki békefenntartó magyar katonai kontingens számára, vagy az elégedetlenkedő sertésnyésztrók rendkívüli megsegítésére.) Természetesen ezek is fontos politikai célok, de azért az ország területének 20 százalékát elfoglaló erdők fenntartásának a kérdése legalább ilyen fontos cél kellene hogy legyen.

Másik aggodalmam szakmai jellegű. Nehogy a szép erdőtelepítési tervek végrehajtásának megkönnyítésére lábra kapjanak megint olyan szakmai „ideológiák”, mint pl. a múltban már kipróbált és teljesen kudarcot valló „Liszenkő-féle fészkes magvetés” a sík vidéki erdőszytjepei klímához tartozó területek erdősítésére. Ennek a módszernek az volt a lényege, hogy lehet úgy is erdőt telepíteni, hogy nem kell talaj-előkészítést, intenzív ápolást végezni. Elég bizonyos távolságonként maroknyi tölgyemakkot elvetni a füves pusztán „fészkekbe”: Miu-tán a fajon belül nincs harc, csak a fajok között, a kikelő tölgycsemeték majd egymást segítik, védelmezik, a gyomok elnyomó hatása ellen. Kipróbáltuk mi is ezt a természetszerűnek látszó módszert Karcag város határában, Apavárán, 8–10 hektárnyi területen. Az eredmény természetesen siralmas lett, egy-két évi próbálkozás után ki kellett az egészet szántani, és újra telepíteni a tölgyest mélyszántásba, intenzív évekig tartó teljes talajápolás mellett. Így sikerült ezen az erdő számára nem igazán kedvező gyengén szikes agyagtalajon mintegy 500 ha nagyságú összefüggő tölgyest telepíteni, ahová ma már a kormány tagjai is lejárvhatnak vadászni.

Erdőszytjepp klímában az erdősítést megelőzően hónapokkal el kell végezni a mélyszántást, az ültetést vagy vetést

pedig legjobb eredménnyel ősszel lehet végrehajtani. Záródásig azután teljes talajápolást is kell a facsemeték számára biztosítani. Sőt kötött talajokon még a záródást befejezően is nagyon jó hatású az ún. őszi sorközi szántás, ameddig ez technikailag egyáltalán kivitelezhető.

Mindez pedig azért van, mert az erdő számára eleve kevés a csapadék az Alföldön; ezért gyilkos küzdelem folyik a vízellátásért a gyomok és a facsemeték között. Nemcsak a gyomok vízelzívó konkurenciáját kell megakadályozni a teljes talajműveléssel, hanem a víz elpárolgását is állandóan meg kell akadályozni a talajból, a kapilláció megszüntetésével.

Nem szabad soha elfelejteni, hogy itt a facsemete éppen olyan „kapásnövény”, mint a kukorica vagy bármely más szántóföldi kultúrnövény. Ezért kell a tuskókat is bármiféle módszerrel, de eltávolítani az erdőfelújítás során; hogy azután a teljes talaj-előkészítést, intenzív ápolást is meg tudjuk valósítani.

Az is nagy tévedés volt, és sok kárt okozott, amit kezdetben szigorú törvényszabályozás mondott ki, hogy ti. csak mezőgazdasági művelésre alkalmatlan területeket volt szabad beerdősíteni. Ez a törvény ellentétben áll itt a természeti törvényszerűséggel. A fatenyészet magasabbrendű növénytársulás, mint a fű, kalászos vagy más kultúrnövény; mélyebb talajrétegre van a gyökereknek szükséges és elsősorban több vízre. Utóbbiak még viszonylag jó terméseredményeket hozhatnak, különösen kedvező időjárás mellett ott, ahol az erdőknek már hosszabb távon semmiféle létjogosultsága nincsen. Ha a terület mély fekvésű vagy időszakosan vízjárta, emiatt szántóföldi növénytermesztés szempontjából kockázatos, de az erdő számára eléggé mély termőrétegű; igen, ezeken a területeken lehet haszonnal erdőkulturát létesíteni.

Van sok erdőtelepítési lehetőség az Alföldön, nem akarok kitérni mindenre, a téma sokkal árnyaltabb; főleg mélyebb termőrétegű homokok jó lehetőséget nyújtanak gyorsan növekvő akác, nyár kultúr- és energiaerdők létrehozására is.

Céлом jelen szakmai cikkemmel elsősorban a *figyelemfelkeltés* volt, s az általunk már átélt kudarcok elkerülése, az új erdőtelepítési lehetőségek minél jobb kihasználása érdekében.

Kurdy István
ny. erdőmérnök